

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI ELM və TƏHSİL NAZİRLİYİ

MİNGƏÇEVİR DÖVLƏT UNİVERSİTETİ

İQTİSADİYYAT KAFEDRASININ MÜƏLLİMİ

**TÜRKİYƏ CUMHURİYYƏTİ, ANKARA HACI BAYRAM VELİ
UNİVERSİTETİNİN DOKTORANTI**

**İQTİSADİ VƏ TƏDQİQATLAR MƏRKƏZİNİN ÜZVÜ
MƏRUZƏÇİ: AYTƏN NADİROVA**

**MÖVZU: DÜNYADA və AZƏRBAYCANDA
BEYNƏLXALQ VALYUTA MÜNASİBƏTLƏRİNİN
QARŞILIQLI TƏHLİLİ**

Dünya və Azərbaycanada Beynəlxalq Valyuta Münasibətlərinin Qarşılıqlı Təhlili

Beynəlxalq valyuta münasibətləri, ölkələr arasında iqtisadi əlaqələrin əsasını təşkil edir. Bu münasibətlər maliyyə axınlarını, ticarəti və sərmayə yerləşdirmələrini həlledici şəkildə təsir edir. Dünya iqtisadiyyatında valyutaların rolu getdikcə artmaqdadır, çünki global ticarət və investisiyalar valyuta sistemlərinin effektivliyindən asılıdır.

Azərbaycanın beynəlxalq valyuta sistemi ilə əlaqəsi ölkənin iqtisadi inkişafı və ticarət balansında strateji əhəmiyyət daşıyır. Bu təqdimatda, valyuta münasibətlərinin dünya və Azərbaycanın kontekstində tarixi, cari vəziyyəti və gələcək perspektivləri təhlil olunacaq.

Dünya Valyuta Sisteminin Tarixi İnkişafı

1 Bretton Vuds Sistemi (1944–1971)

Dünya valyuta sisteminin əsasını qoydu, ABŞ dollarını dünya rezerv valyutası kimi təyin etdi və sabit məzənnə rejimini tətbiq etdi.

2 Valyuta Məzənnələrinin Dəyişən Sistemi (1971–dən sonra)

Qızıl standartdan imtina ilə məzənnələr dəyişkən oldu, bu modellər valyuta bazarlarında sıx dalğalanmalara səbəb oldu.

3 Avropa Valyuta İnteqrasiyası və Avrozonanın Yaranması

Avro ilə vahid valyuta sistemi Avropada iqtisadi inteqrasiyanı gücləndirdi və ticarət axınlarını asanlaşdırdı.

Beynəlxalq Valyuta Fondunun (BVF) Rolu

Əsas Məqsədlər və Funksiyalar

BVF iqtisadi sabitliyi təmin etmək, valyuta böhranlarını idarə etmək və üzv ölkələrə maliyyə dəstəyi vermək missiyasını daşıyır.

Kredit Siyasəti və Təsiri

BVF ölkələrə tənzimləmə proqramları təklif edir, bəzən isə sərt iqtisadi islahatlar tələb edir, bu da sosial təsirlərə səbəb ola bilər.

Azərbaycanla Əməkdaşlıq

BVF Azərbaycanın iqtisadi inkişaf proqramlarını dəstəkləyir, struktur düzəlişlər və maliyyə proqramları həyata keçirir.

Dünya Valyuta Bazarının Əsas Oyunçuları

Əsas Valyutalar

- ABŞ dolları: Rezerv valyuta və ticarətdə dominant
- Avro: Avropa Birliyində birgə valyuta
- Yapon yeni və İngilis funtu: Regional güclər

Məzənnə Formalaşmasında Amillər

- İqtisadi göstəricilər və faiz dərəcələri
- Siyasi sabillik və geopolitik hadisələr
- Spekulyativ əməliyyatların təsiri

Azərbaycanın Valyuta Siyasəti

Manatın Məzənnə Rejimi

Üzən məzənnə sistemi ilə idarə olunur, bazarın tələb və təklifi əsasında formalaşır.

Mərkəzi Bankın Alətləri

Valyuta ehtiyatlarının idarə olunması və məzənnə stabilliyini qorumaq üçün tədbirlər görülür.

Neft Gəlirlərinin Təsiri

Eksport gəlirləri manatın dəyərinə təsir edir və ölkənin valyuta bazarının inkişafında mühüm rol oynayır.

Azərbaycanın Xarici Ticarət Balansı və Valyuta Məzənnəsi

Xarici Ticarət Balansı

İxracın genişlənməsi valyuta gəlirlərini artırır, məzənnə üzərində müsbət təsir göstərir.

İdxal və Məzənnə

İdxal artımı isə valyuta tələbini yüksəldir və manata təzyiq yarada bilər.

Rəqabət Qabiliyyəti

Effektiv valyuta siyasəti ilə milli məhsulların beynəlxalq bazarlarda rəqabət qabiliyyəti artırılır.

Qlobal İqtisadi Böhranların Valyuta Bazarlarına Təsiri

2008 Maliyyə Böhranı

Valyutalar arasında dalğalanmalar artdı, inkişaf etməkdə olan ölkələr daha çox təsirləndi.

Koronavirus Pandemiyası

Təcili valyuta müdaxilələri və stimullaşdırma siyasətləri tətbiq edildi, bazarlar çox dəyişkən oldu.

Risqlərin İdarə Edilməsi

Böhranlarda valyuta risklərinin azaldılması üçün hedge strategiyaları və diversifikasiya önəm qazandı.

Azərbaycanın Valyuta Bazarının İnkişaf Perspektivləri

Liberallaşdırma

Valyuta bazarının daha çevik və açıq olması üçün məhdudiyyətlər azaldılır.

Milli Valyutanın Gücləndirilməsi

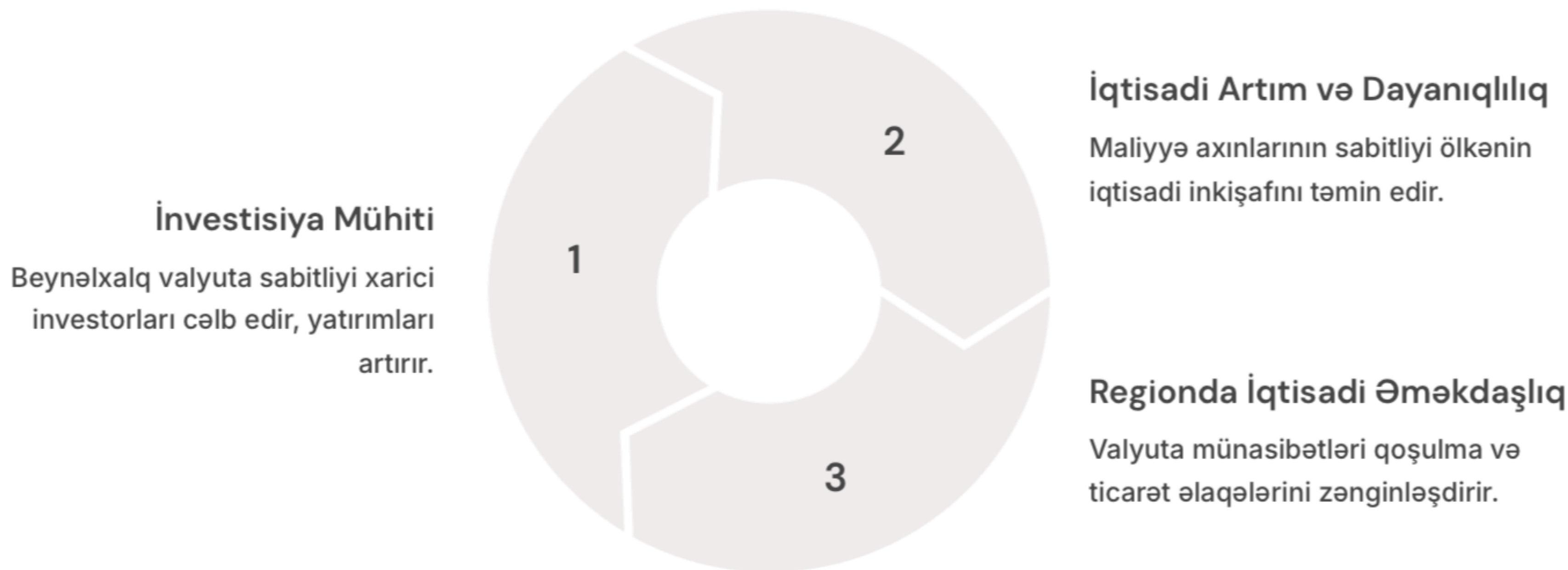
Məqsəd manatın beynəlxalq etibarını artırmaqdır, valyuta ehtiyatları gücləndirilir.

Rəqəmsal Valyutalar

Kriptovalyutalar bazarda yenilik yaratmaqla yeni risk və imkanları təqdim edir.

Beynəlxalq Valyuta Münasibətlərinin Azərbaycan İqtisadiyyatına Təsiri

Nəticə və Təvsiyələr

Qlobal və Milli Təsirlər

Beynəlxalq valyuta münasibətləri iqtisadi sabitliyi artırır, ticarət və investisiyaları stimullaşdırır.

Əsas Çağırışlar və İmkanlar

Azərbaycan üçün valyuta sabitliyi, liberallaşma və rəqəmsal valyutaların tənzimlənməsi önəm daşıyır.

Tədqiqat və Siyasət Təvsiyələri

Valyuta siyasətində daha çevik yanaşmalar və beynəlxalq əməkdaşlıq artırılmalıdır.

SON TİCARƏT GÜNÜNÜN NƏTİCƏLƏRİ

 | 05.05.2025

Səhm, istiqraz və repo üzrə son ticarət
gününün nəticələri

Səhm bazarı kapitalizasiyası

Listinqdə olan şirkətlər (37)

6.078.841.199,14 ₼

İstiqraz üzrə Cari Bazar Həcmi

(Son dəfə 31.03.2025 tarixində yenilənmişdir)

12.179.820.400,00 ₼

Bazar bağlıdır

Səhm

İstiqraz

Repo

SƏHMLƏR

Əqdlərin sayı

136

Ticarət həcmi 225.652,85 ₼

İSTİQRAZLAR

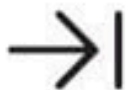
Əqdlərin sayı

13

Ticarət
həcmi

11.341.568,44
₼

REPO

Əqdlərin sayı

15

Ticarət
həcmi

47.374.218,84
₼

Emitentlər üçün Borc Alətlərinin Faydaları

İctimai görünüşü

Kapital bazarları vasitəsilə vəsait cəlb edən emitentlərin ictimai görünüşü və şəffaflığı artır. Nəticə olaraq bundan sonra maliyyələşmə xərcləri aşağı düşür

Fərdi maliyyələşmə

Emitentlər borclarını fərqli ödəniş müddətləri, faiz dərəcələri və ödəmə tarixlərini özlərinə uyğun strukturlaşdırmaqla maliyyələşmə sərbəstliyi əldə edirlər

Maliyyə çıxışı

Şirkətlər öz layihələrini maliyyələşdirmək üçün şirkət aktivlərini girov qoymadan vəsait toplayırlar

Diversifikasiya

Emitent diversifikasiya edilmiş investorlara çıxış ilə girovlu bank kreditlərindən asılılığı azaldır

Investorlar üçün Borc Alətlərinin Faydaları

Likvidlik

İstiqrazlar yığılmış gəlirlər itirilmədən təkrar bazarda satıla bilər

Daimi gəlir

İstiqrazlar müntəzəm kupon ödənişləri vasitəsilə investorlara etibarlı gəlir axını təmin edir

Vergi güzəştləri

Investorlar 10% gəlir vergisindən azaddır

Kapitalın qorunması

Əsas məbləğ ödəmə günündə qaytarılır. Dövlət istiqrazları yüksək təhlükəsizlik səviyyəsinə malikdir

Emitentlər üçün İKT-nin Faydaları

Artırılmış Bazar Likvidliyi

Likvid səhmlərə malik şirkətlər adətən daha yüksək dəyər əmsalları ilə ticarət edilir və likvidliklə əlaqəli risk premiumunun azalması ilə nəticələnir

Gücləndirilmiş Kapital Strukturu

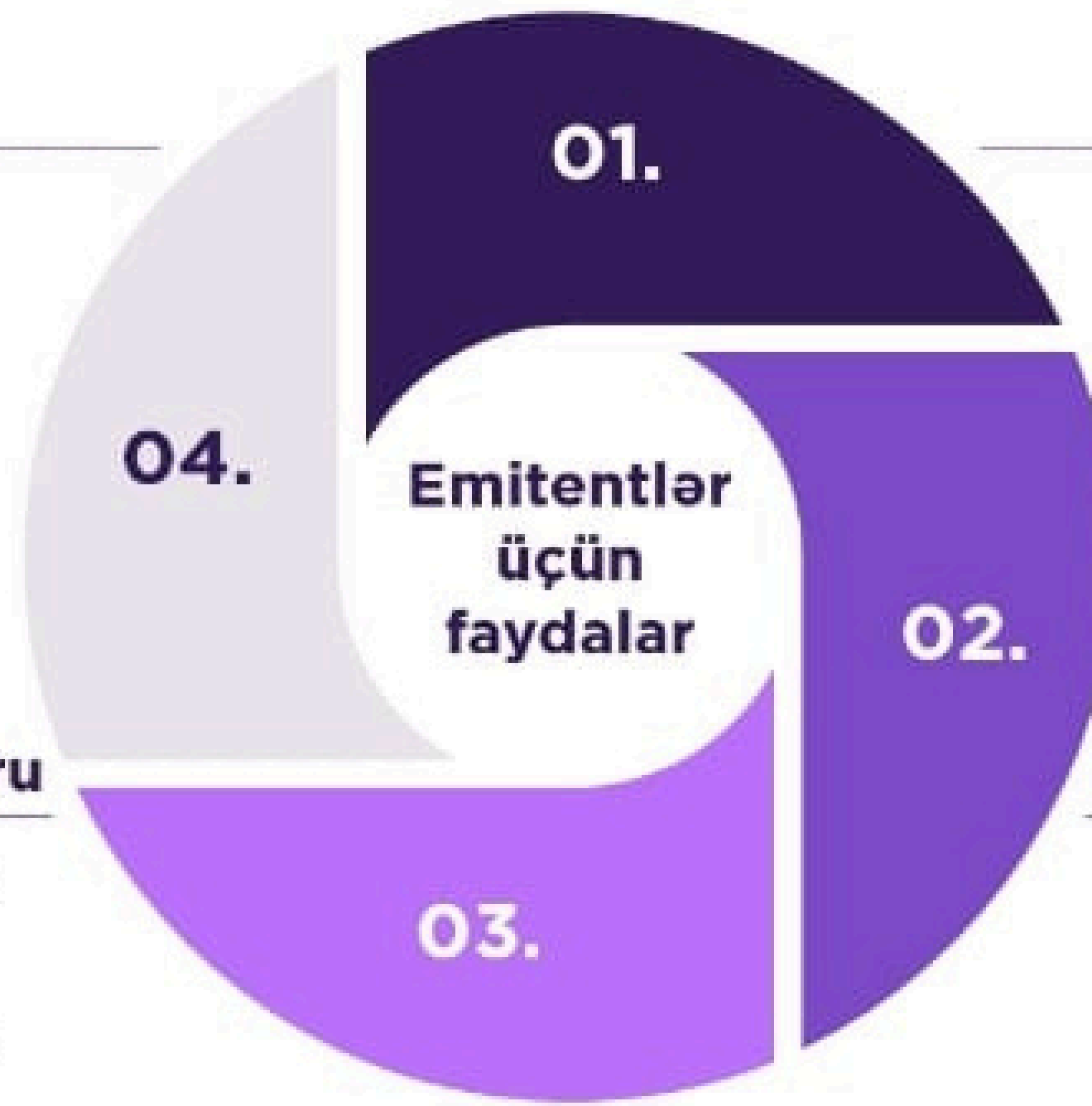
İlkin Kütləvi Təklif (İKT) vasitəsilə kapital toplamaq şirkətin borc yükünü azaldaraq daha sağlam hesabatlara və gücləndirilmiş kredit reytinglərinə gətirib çıxarır

Maliyyə çıxışı

İlkin Kütləvi Təklif (İKT) şirkətlərə inkişaf, innovasiya və borcun azaldılması məqsədləri üçün geniş məbləğdə vəsait toplamağa imkan verir

Yüksək Etibarlılıq və Nüfuz

İlkin Kütləvi Təklif (İKT) şirkətin brend nüfuzunu və etibarlılığını artıraraq yeni biznes imkanları və potensial tərəfdaşları cəlb edir

İnvestorlar üçün İKT-nin Faydaları

Kapital artımı ilə Portfelin İnkişaf Potensialı

Yüksək artım potensialına malik şirkətlərin Schlie sizin investisiya portfelinizin ümumi dəyərini əhəmiyyətli dərəcədə artırmağa kömək edə bilər

Müxtəlif investisiya imkanlarına çıxış

Müxtəlif investisiya seçimlərinin geniş spektri investorların risklərini müxtəlif aktiv siniflərə və sektorlara yayaraq istənilən investisiyanın volatilliyinin təsirini azaldır

Diqqətiniz üçün təşəkkürlər